

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Vägen till arbete

- Tre ungdomar berättar

Hagar Aboutaleb

Kandidatuppsats Socionomprogrammet SOPA63
VT 2019

Antal ord: 11 841
Handledare: Lars Harrysson

Abstract

Author: Hagar Aboutaleb

Title: The way to work: three youth tell

Supervisor: Lars Harrysson

Assessor: Malin Nilsson

The aim of this study was to examine youth entry to the Swedish labor market. Young people's own experiences of their entry into the labor market were in focus as well as their experiences regarding the importance of social actors through their path. The study was intended to highlight the impeding and enabling factors that a youth can face along their path to the labor market. This has been made possible in the study by interviewing three youth in a city in southern Sweden, aged 18-24, with the narrative method. The purpose was to interview youth who have a previous experience of being in a job search process. The youth who were interviewed had in the end managed to get a job and it was precisely their experiences about the job search process that was intended to be highlighted in the study. The study's theoretical starting point has been a social constructivist perspective and connection to shame and stigmatization. With the theoretical starting point, youth entry into the labor market has been regarded as a social construction that entails stigmatizing structures in the society and a sense of shame along the path. Overall, youth's experiences of their entry into the labor market could be highlighted and discussed in the study. The youth in the study emphasized their lack of work experience as an obstacle to entry into the labor market. They also highlighted their own responsibility and motivation as important factors in entering work.

Keywords: labor market, youth unemployment, entry to work

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	5
1.1 PROBLEMFÖRMULERING	5
2. SYFTE	6
3. FRÅGESTÄLLNINGAR	6
4. MÖT UNGDOMARNA	6
4.1 MÖT UNGDOMARNA	6
4.2 AVGRÄNSNING	7
5. KUNSKAPSÖVERSIKT	7
5.1 HISTORISK ÖVERSIKT PÅ ARBETSMARKNADSPOLITIKEN	8
5.2 ARBETSMARKNADSPOLITIKENS INSATSER FÖR UNGA IDAG	9
5.3 HISTORISK ÖVERSIKT PÅ UNGDOMSARBETSLÖSHETEN	10
5.4 STRUKTURELLA PERSPEKTIV PÅ UNGDOMAR UTANFÖR ARBETSMARKNADEN	11
5.5 KÄNSLAN AV ATT INTE LYCKAS PÅ VÄGEN	12
6. METOD	13
6.1 METODOLOGISKA ÖVERVÄGANDEN	13
6.2 NARRATIVA INTERVJUMETODEN	14
6.3 URVAL	14
6.4 INTERVJUERNAS GENOMFÖRANDE	15
6.5 METODENS TILLFÖRLITLIGHET	16
6.6 ETISKA ÖVERVÄGANDEN	17
6.7 BEARBETNING OCH ANALYS	19
6.8 LITTERATURSÖKNING	19
7. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER	19
7.1 SOCIALKONSTRUKTIVISM	19
7.2 SKAM	20
7.3 STIGMATISERING	21
8. RESULTAT OCH ANALYS	21
8.1 FÖRVÄNTNINGAR SOM STÄLLS FÖR TIDIGT	22
8.2 KÄNSLAN AV ATT INTE LYCKAS	24
8.3 MÖJLIGHETERNA UNDER SÖKANDEPROCESSEN	26
8.4 UNGDOMENS BAKGRUND SOM AVGÖRANDE FAKTOR I SÖKANDEPROCESSEN	28
9. AVSLUTANDE DISKUSSION	30

9.1 BESVARADES FRÅGESTÄLLNINGARNA OCH UPPFYLLDES SYFTET?	31
9.2 SOCIALKONSTRUKTIVISMEN, SKAM OCH STIGMATISERING	32
9.3 UNGDOMARNAS INTRÄDE TILL ARBETSMARKNADEN	33
10. REFERENSLISTA	34
BILAGOR	37
BILAGA 1- INFORMATIONSBREV	37
BILAGA 2 – INTERVJUGUIDE.....	38

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Att vara utan arbete och arbetssökande är ett fenomen som påverkar välfärdsstaten i stort men som även får en påverkan på den enskilda individens livssituation. För samhället handlar det främst om uteblivna skatteintäkter till följd av att vissa individer saknar arbete samt socialpolitiska insatser som erbjuds den individ som ännu inte fått ett arbete (Hobbins 2016). Vidare på en individnivå får det konsekvenser för den arbetssökande personen både ekonomiskt och socialt. Ekonomiskt ställs individen inför krav på självförsörjning, parallellt med detta uppstår ett behov av ersättning från staten för att kunna leva upp till en skälig levnadsnivå. Sociala och hälsorelaterade konsekvenser till följd av arbetslöshet kan leda till social exkludering (ibid). Peter Håkanson (2011) skriver om ungdomsarbetslöshet som fenomen och att det under de senaste 40 åren varit två till tre gånger högre arbetslöshet bland ungdomar i åldern 20-24 år än bland vuxna i åldern 25-64 år. Andelen personer under 25 år som saknar arbete har varit högre än bland unga vuxna som är över 25 år (ibid). Det är hög risk för att personer som varit utan arbete i ung ålder även blir det när de blir äldre (Olofsson & Lundahl 2013). Unga som saknar arbete löper dessutom större risk för socialexkludering, vilket innebär att de lever i ekonomisk utsatthet, har sämre boendevillkor, ökade hälsoproblem och svaga sociala nätverk samt en försvärad kontakt med myndigheter (ibid). Unga i åldern 16-24 år som saknade arbete ökade under 1900-talets slut (Hammarström 1996). I samband med ökningen har konsekvenserna av att stå utanför arbetsmarknaden växt fram som ett viktigt område inom forskning (ibid). Detta fenomen är därför även intressant och betydelsefullt för det sociala arbetet både ur ett strukturellt som ur ett individuellt perspektiv. I socialtjänstlagen (SFS 2001:453) betonas kommunernas ansvar för att ”skapa en god samhällsmiljö och goda förhållanden för barn och ungdomar, äldre och andra grupper” (3 kap. 2 §). Olofsson och Wikström (2018, s 231-232) skriver med hänvisning till den ovannämnda lagen att man därför som socialarbetare ska arbeta för att ge invånarna stöd mot arbete och/eller utbildning. Ett stort ansvar faller således på de enskilda kommunerna.

Genom åren har många ungdomar haft svårigheter med att komma ut på arbetsmarknaden. Därför har många insatser som är ämnade att hjälpa ungdomar i inträdet presenterats. I min studie faller det huvudsakliga intresset på ungdomars upplevelse av hindrande samt möjliggörande faktorer som de stött på under vägen. Generellt är ungdomar en bred grupp och det finns således grupper inom den breda gruppen. Varje ungdom är speciell och bär på sin

unika berättelse. I min studie får ni möta tre ungdomar i åldern 18-24 år som delar med sig av sina berättelser om sina upplevelser av inträdet på arbetsmarknaden.

2. Syfte

Syftet med studien var att undersöka ungdomars upplevelser av inträdet på arbetsmarknaden. Studien baseras på djupintervjuer med tre ungdomar i Helsingborg i åldern 18-24 år.

3. Frågeställningar

- Hur beskriver och upplever ungdomarna processen av att bli del av arbetsmarknaden?
- Vilka specifika hinder och möjligheter beskriver ungdomarna att de möter på vägen?
- Vilka samhällsaktörer ger stöd och hur upplevs detta stöd?

4. Möt ungdomarna

4.1 Möt ungdomarna

I min studie har tre ungdomar i en skånsk stad intervjuats; Esma, Sara och Amanda. Alla tre är i tjugooårsåldern och började söka jobb under sin gymnasietid när de var i 18 årsåldern. Amanda studerar i dagsläget till ekonomiadministratör på heltid men arbetade tidigare i ett serviceyrke, Sara arbetar i ett serviceyrke på heltid och Esma studerar rättsvetenskap och arbetar timmar inom vården. I dagsläget har således alla tre erfarenhet av att söka arbete, få ett arbete och den process som är förknippad med inträdet på arbetsmarknaden. På så sätt kan jag i narrativa intervjuer dela deras upplevelser kring möjligheter och hinder som de mött längs vägen.

Esma är idag 22 år gammal, hon har gått samhällsvetenskapliga linjen i gymnasiet och därefter har hon studerat juridik i en universitetsstad i ett år. Idag bor Esma i en annan större stad och studerar rättsvetenskap. Hon är dessutom anställd inom vården i sin tidigare hemstad och arbetar vid behov. Esma sökte arbete när hon läste sitt sista år på gymnasiet, det vill säga när hon var 18 år. Det var då hon fick sitt första jobb inom vården som bestod av en sommaranställning till en början och därefter arbetade hon där i fyra år fram.

Sara är idag 20 år gammal och bor i en skånsk stad. Efter gymnasiet läste hon några kurser vid högskola. Sara berättar att hon började söka arbete redan när hon läste sista år på

gymnasiet. Hon fick jobb när hon var 18 år gammal, i slutet av gymnasietiden. Sara fortsatte arbeta i samma yrke och idag har Sara jobbat inom serviceyrket i två år.

Amanda är 22 år gammal och är bosatt i en skånsk stad. Hon har gått grundskola i både Danmark och Sverige och sedan gick hon gymnasiet i sin hemstad. Amanda läste barn och fritid på gymnasiet men sökte inte arbete inom det området då hon i efterhand insåg att inriktningen inte var något för henne. Hon började istället söka arbete inom serviceyrken direkt efter gymnasiet och fick sitt första jobb när hon var 19 år gammal. Hon arbetade inom det yrket i ett år och sedan fortsatte hon att studera. Idag studerar Amanda ekonomi och administration vid universitetet.

4.2 Avgränsning

I studien har jag valt att inte göra någon könsåtskillnad och därför har jag inte lagt någon vikt vid intervjupersonernas könstillhörighet. Det huvudsakliga intresset har varit att belysa ungdomars inträde på arbetsmarknaden. Åldersgruppen som min studie har fokuserat på är 18-24 år. Urvalet har varit tre ungdomar som har intervjuats däremot kan resultatet uppfattas vara representativt för ungdomar som population i samhället. De tre ungdomarnas berättelser och upplevelser är unika men det finns däremot gemensamma mönster som råder bland svenska ungdomar.

5. Kunskapsöversikt

I följande avsnitt presenteras en kunskapsöversikt om ungdomars inträde på arbetsmarknaden i Sverige. Inledningsvis ges en historisk översikt om arbetsmarknadspolitiken. Den historiska översikten ger möjlighet till förståelse för varför ungdomar är en grupp som kan finna svårigheter med inträdet på arbetsmarknaden. Det som tidigare skett påverkar nutiden och framtiden på ett eller annat sätt.

Därefter beskrivs följande; arbetsmarknadspolitiska insatser för unga, en historisk översikt kring ungdomsarbetslöshet, strukturella perspektiv på ungdomar utanför arbetsmarknaden, känslan av att inte lyckas på vägen och ungdomars inträde på arbetsmarknaden.

5.1 Historisk översikt på arbetsmarknadspolitiken

Vägen till arbete kan uppfattas vara ett brett fenomen för individen ifråga och påverkas bland annat av de rådande samhällliga strukturerna. För att förstå processer kring vägen in på arbetsmarknaden idag är det av vikt att blicka tillbaka på gårdagen för att se hur det var då, framförallt att se på hur arbetsmarknadspolitiken sett ut i Sverige historiskt.

Arbetsmarknaden påverkas av många faktorer såsom ekonomin och av den allmänna socialpolitiken som råder i samhället. Socialpolitik brukar ofta förklaras som ett fenomen som följer en individ från ”vaggan till graven” (Nygård 2013, s 11). Det handlar om sociala förmåner som erbjuds individen i ett samhälle, till exempel barnbidrag och pension, men socialpolitik handlar om mer än praktiska förmåner (Nygård 2013, s 11-14). Nygård (ibid) menar att socialpolitik handlar om att skapa ett välbefinnande bland människorna i ett samhälle. Vidare menar han (ibid) att det är ämnat för flertalet som en form av kollektiv problemhantering och att socialpolitik riktas till många människor gemensamt inte enbart till en enskild individ även om förmåner ges till enskilda (Nygård 2013, s 22-23). Den intressanta frågan när man blickar på socialpolitik och ungdomsarbetslöshet blir om det sker en bekvämlighet i individens liv med de sociala förmånerna och att man därför lämnar över det individuella ansvarstagandet åt staten? Efter andra världskriget på mitten av 1900-talet utvecklades det mer specifika begreppet arbetsmarknadspolitik (Olofsson & Wikström 2018, s 229).

Mängden unga som saknar arbete påverkas av den rådande ekonomin i landet och i övriga världen (Olofsson & Wadensjö 2009, s 34-35). Under den senare delen av 1800-talet började det bli en allt mer liberal arbetsmarknad, vilket innebar att statens ansvar för att få ner arbetslösheten minskade. Ansvaret gavs istället till de enskilda kommunerna, även det socialpolitiska ansvaret. Kommunerna var dock många och små och på så sätt blev de begränsade i sitt arbete att på ett eller annat sätt förminska arbetslösheten (ibid).

Under början av 1900-talet började man etablera offentliga arbetsförmedlingar. Detta var ett stort steg inom den dåvarande, mer liberala, svenska arbetsmarknadspolitiken. Tidigare hade arbetsförmedlingarna varit privat styrda av privata personer och inte av staten (Olofsson & Wadensjö 2009, s 35-36). Från år 1935 gavs sedan staten ansvaret att erbjuda stöd till erkända arbetslöshetskassor. Detta innebar att arbetsförmedlingarna fick en ny uppgift vilket var att kontrollera att de arbetssökande verkligen sökte arbeten och att de därmed var berättigade

ersättningen som de fick av arbetslöshetskassorna. För att detta skulle ske på ett organiserat sätt i hela landet blev landsting och kommuner skyldiga att etablera arbetsförmedlingar i kommunerna enligt lag (Olofsson & Wadensjö 2009, s 36-37). Det etablerades även en statlig myndighet, arbetslöshetskommissionen (AK). Denna myndighet fick i efterhand kritik av socialdemokraterna och fackföreningarna. Detta främst på grund av de låga lönerna samt på grund av att arbetarna hänvisades till deras arbetsplatser vid uppkomst av konflikter (ibid). Under andra världskriget började man så förstärka de statliga insatserna, bland annat genom att ändra arbetslöshetskommissionen till en arbetsmarknadskommission. Kommissionen tillsattes i rådgivande syfte och fick även ansvara för de statliga arbetsförmedlingarna (Olofsson & Wadensjö 2009, s 36-37). Arbetsmarknadskommissionen var ämnad att utveckla och styra arbetsmarknadspolitiken (ibid). I takt med det började man även införa olika arbetsmarknadspolitiska insatser som bland annat arbetsmarknadsutbildning (ibid, s 38-39).

Efter andra världskriget blev arbetslösheten i Sverige väldigt låg och arbetskraftsefterfrågan var då hög (Olofsson & Wadensjö 2009, s 38-39). Under högkonjunkturen på 1960-talet började arbetsmarknadspolitiken utföras på ett gruppinriktat vis. Gruppen kvinnor och invandrare började allt mer synas och ta plats på arbetsmarknaden och därför arbetade man med dem på ett specialdestinerat sätt.

5.2 Arbetsmarknadspolitiken insatser för unga idag

Det sociala arbetet är vittomspännande där både stat och kommun förväntas erbjuda invånarna hjälp till individer som i slutändan ska bli självständiga och självförsörjande. Anne Hammarström tar upp att ungdomsarbetslösheten är det allvarligaste problemet i samhället (Hammarström 1996). Arbetsmarknadspolitiken och de insatser som staten och kommunerna sätter upp för att bekämpa ungdomsarbetslösheten är konstant föränderliga. Under 1930-talet började man uppmärksamma även ungdomsarbetslöshetsproblematiken och man började därför arbeta på ett gruppinriktat sätt som nämnts ovan (Olofsson & Wadensjö 2018, s 50-51). Under 1990-talet började ansvaret för arbetsmarknadspolitiska åtgärder för ungdomar istället att falla på kommunerna (Olofsson & Wadensjö 2018, s 230-231). Kommunerna utvecklade då två insatser; ungdomsprogrammet och ungdomsgarantin (ibid). Ungdomsprogrammet var ämnat för ungdomar som är under 20 år och ungdomsgarantin var ämnat för ungdomar mellan 20 och 25 år (Olofsson & Wadensjö 2018, s 230-231). På 2000-talet började det statliga ansvaret väga allt tyngre. År 2007 slogs programmen ihop i den så kallade jobbgarantin för

ungdomar och inrättades statligt i arbetsförmedlingarna runt om i landet (ibid). Insatsen är ämnad för ungdomar som är 18-24 år gamla. Det huvudsakliga målet är att ungdomen inte ska vara arbetslös i mer än 90 dagar under senaste 40 månaderna (Arbetsförmedlingen 2019).

Det kommunala ansvaret har utvecklats till att till stor del handla om ett uppföljningsansvar där de förväntas följa upp ungdomar som varken arbetar eller studerar (Olofsson & Wadensjö 2018, s 231-232). Ungdomarna ska i ett sådant läge erbjudas vägledning, passande kurser, praktikplatser eller sysselsättas på annat sätt (Olofsson & Wadensjö 2018, s 231-232). Det kommunala uppföljningsansvaret utvecklades år 2015 till att även inkludera ett aktivitetsansvar, vilket innebär att kommunerna ska erbjuda ungdomar som saknar sysselsättning en individuellt lämplig åtgärd (Olofsson & Wadensjö 2018, s 231-232). I Helsingborgs stad samarbetar man exempelvis med Arbetsförmedlingen och erbjuder ungdomar en individuellt anpassad hjälp. Det kan vara allt från att erbjuda ungdomen hjälp med att börja påbörja studier, till att hjälpa individen med att komma ut på arbetsmarknaden (Helsingborg 2019).

5.3 Historisk översikt på ungdomsarbetslösheten

När en ungdom är arbetssökande och befinner sig i en arbetssökandeprocess betraktas den som arbetslös tills det att den påbörjat ett arbete. Sökandeprocessen tar således sin utgångspunkt i ungdomsarbetslöshet.

För att se på ungdomsarbetslösheten som fenomen är det av vikt att blicka tillbaka några år och se på hur ungdomsarbetslösheten såg ut då. Innan andra världskriget, på 1930-talet var ungdomsarbetslösheten väldigt hög (Olofsson & Wikström 2018, s 75-76).

Ungdomsarbetslösheten var då en av de mest omdiskuterade samhällsfrågorna (ibid). Under de första decennierna efter andra världskriget, 1950- och 1960 talen, var ungdomsarbetslösheten inte lika hög som den varit tidigare (ibid). I samband med den industriella krisen i början av 1970-talet uppmärksammades återigen en hög ungdomsarbetslöshet. Åren efter det, på 1980-talet, sjönk ungdomsarbetslösheten på nytt (ibid). Åren 2008 och 2009 drabbades Sverige av en finanskris som således resulterade i en hög arbetslöshet bland ungdomar (ibid). Genom historien kan man se en tydlig ökning och minskning av ungdomsarbetslösheten. Åren efter det förbättrades villkoren för unga

arbetsföra individer. Trots förbättringarna var dock arbetslösheten bland unga i åldern 20-24 år dubbelt så hög som för individer i åldern 20-64 år (ibid).

Vi kan konstatera att ungdomsarbetslöshet är ett fenomen som är återkommande i samhället. Många faktorer i samhället påverkar arbetslösheten och ungdomsarbetslösheten, inte minst den rådande ekonomin i samhället.

5.4 Strukturella perspektiv på ungdomar utanför arbetsmarknaden

Anledningen till att unga hamnar utanför arbetsmarknaden förklaras ofta av strukturella faktorer i samhället. När det talas om unga utanför arbetsmarknaden brukar man speciellt tala om två grupper vilka är; unga med utländsk bakgrund och unga med ofullständig grundskole- och gymnasieutbildning (Olofsson & Lundahl 2013). Dessa grupper brukar möta på svårigheter med att etablera sig på arbetsmarknaden (ibid).

Andelen unga utrikesfödda som saknar arbete är högre i Sverige jämfört med andra EU-länder (Olofsson & Wikström 2018, s 80-81). Det brukar framhållas en skillnad kring invandrare som kommit till Sverige som barn och invandrare som kommit till Sverige i ungdomsåldern (Olofsson & Wikström 2018, s 278-279). Trots att båda grupperna tillhör gruppen invandrare kan möjligheterna på arbetsmarknaden se olika ut för dem (ibid). Detta främst då personer som invandrar till Sverige i ung ålder börjar i svensk skola tidigt där de får möjligheter att lära sig språket och etablera sig i samhället snabbare än de som kommer till Sverige i tonåren (ibid). Språket brukar således oftast betraktas som en begränsande faktor för unga vuxna som invandrat till Sverige (ibid). En annan faktor är att den utbildning som de eventuellt har med sig från deras hemland inte kan tillgodoräknas som svensk utbildning (Olofsson & Wikström 2018, s 278-279).

En annan grupp bland ungdomar som möter svårigheter med etablering på arbetsmarknaden är ungdomar som saknar en fullständig grundskole- och gymnasieutbildning. Möjligheterna att etablera sig på arbetsmarknaden är större för ungdomar som har en fullständig gymnasieutbildning jämfört med ungdomar som saknar en fullständig gymnasieutbildning (Olofsson & Wikström 2018, s 156). De som har en ofullständig gymnasieutbildning riskerar även att vara arbetslösa vid 27-28 års åldern (ibid). Den gruppen möter inte endast svårigheter

med att etablera sig på arbetsmarknaden, utan har även svårt med löneutveckling när de väl fått ett arbete (ibid).

5.5 Känslan av att inte lyckas på vägen

När man talar om ungdomars väg in på arbetsmarknaden är det intressant att se på de individuella och de samhällsliga konsekvenserna av att stå utanför arbetsmarknaden. Individuella konsekvenser till följd av att man saknar arbete kan vara psykisk ohälsa, vilket i sin tur kan leda till sjukskrivningar i tidiga år och förlorad arbetskraft i samhället (Olofsson & Panican 2015). I de nordiska länderna har det skett en ökning med förtidspensionering för gruppen unga vuxna i åldern 20-34. Förtidspensioneringen har främst berott på psykisk ohälsa så som depression, ångest och oro. En ökning har dessutom skett i de nordiska länderna när det gäller lättare psykiska besvär som drabbat ungdomar i åldersgruppen 15-24 år (Olofsson & Panican 2015).

Anne Hammarström (1996) menar att psykisk ohälsa bland ungdomar är ett allvarligt samhällsproblem. Individer som har som mål att arbeta men som inte uppfyller målet förlorar således kontrollen över sin livssituation och framförallt sin arbetslösa situation. På så sätt kan det få till följd försämrat självförtroende, passivitet, försämrade självuppfattning och depression (ibid).

5.6 Ungdomarnas inträde på arbetsmarknaden

Processen in på arbetsmarknaden för en ungdom avgör dennas karriärbygge och utveckling på arbetsmarknaden. För många ungdomar handlar det om en övergång från skola till arbete (Brzinsky-Fay 2007). Processen är egentligen väldigt komplex för en ungdom som vid sidan av arbetssökandet även engagerar sig i andra viktiga livsbeslut som att flytta hemifrån och etablera sig med egen bostad och familjebildande (ibid).

Brizinsky-Fay (2007) menar vidare att det finns ett flertal faktorer under processens gång som gör att ungdomarna inte alltid blir anställningsbara. Den bristande arbetsmarknadsintegrationen kan handla om brist på arbetslivserfarenhet och utbildning men även på kön, ålder och varaktighet av arbetslöshet (ibid). Vissa arbetsplatser väljer dessutom bort möjligheten till att anställa externa personer och väljer istället att rekrytera internt. En viktig faktor till att ungdomar inte integreras på arbetsmarknaden är deras brist på

arbetslivserfarenhet samt att arbetsgivare många gånger inte har någon information om vare sig den sökandes yrkesutbildningar eller övriga kvalifikationer (ibid).

Problemen med ungdomars inträde på arbetsmarknaden ställer frågor kring de åtgärder som politiken fokuserar på. I Sverige framhålls aktiveringspolitik, vilket innebär att samhället erbjuder insatser som aktiverar men att det egna ansvaret trots allt hamnar i fokus under arbetssökandeprocessen (Hobbins 2015). Individens kompetens, motivation, förmåga eller arbetsmoral framhålls som viktiga faktorer i arbetssökandeprocessen (ibid). Det individuella ansvaret ges stor vikt under processens gång.

6. Metod

6.1 Metodologiska överväganden

Syftet med följande studie var att undersöka ungdomars upplevelser av inträdet på arbetsmarknaden och därav har det primära metodvalet för min studie varit kvalitativa intervjuer. En relevant reflektion vid valet av metod är om syftet besvaras bäst med en kvalitativ eller kvantitativ metod (Trost 2005, s 7). Det centrala i följande studie är att skapa en förståelse kring ungdomars egna upplevelse i deras inträde på arbetsmarknaden och de sociala aktörerna som de kommer i kontakt med, om de kommer i kontakt med sådana. På så sätt blir det relevant att undersöka fenomenet med en kvalitativ forskningsmetod till grund (ibid, s 14-15). Fråga om upplevelse är svår att besvara med exempelvis en kvantitativ metod då den kvantitativa metoden ägnar sig mer åt siffror (Trost 1993, s 13). Hur en ungdom upplever att processen till arbetsmarknaden är samt de sociala aktörerna som de eventuellt möter på besvaras således på bästa sätt med en intervjumetod där målgruppen får möjligheten att berätta om deras egna upplevelser.

De två forskningsansatserna som man grundar sin forskning i kan vara den deduktiva eller den induktiva ansatsen (Bryman 2018, s 46-47). I följande studie har jag utgått från ett induktivt tillvägagångssätt där det empiriska materialet har använts som underlag för en vidare teoretisk koppling (Bryman 2018, s 48-49). Observationerna och resultatet från intervjuerna har använts som grund för kopplingen till teori (ibid).

6.2 Narrativa intervjumetoden

Intervjuerna har genomförts med en narrativ metod som grund och på ett ostrukturerat sätt. Eftersom syftet var att ta del av ungdomarnas egna upplevelser kring deras inträde på arbetsmarknaden ansågs den narrativa metoden som lämplig. Detta främst då den narrativa metoden utgår från intervjupersonens egen berättelse. Intervjupersonerna fick på så sätt möjligheten att ge fylliga och detaljerade svar (Bryman 2011, s 413). Det ostrukturerade tillvägagångssättet med teman som utgångspunkt möjliggjorde för intervjupersonerna att berätta om sina erfarenheter på ett fritt och öppet sätt (ibid, s 414-415). Detta är viktigt inom den kvalitativa metoden för att man ska kunna fånga upp det som intervjupersonen upplever vara relevant och viktigt (Bryman 2018, s 561).

Det narrativa tillvägagångssättet medför många förtjänster men kan även medföra begränsningar. En möjlig begränsning med den narrativa intervjumetoden är det faktum att det lätt kan bli tidskrävande. En intervju tog ungefär 40-60 minuter och intervjuerna spelades in. Därefter transkriberades intervjuerna vilket även det var tidskrävande. Ytterligare en begränsning med den ostrukturerade narrativa intervjumetoden är att intervjupersonen enkelt kan börja berätta om spontana ämnen som inte hör till det specifika temat. Det är därför viktigt för intervjuaren att aktivt lyssna på individens livsberättelse för att kunna återuppta temat (Trost 2010, s 49-50).

6.3 Urval

I studien har utgångspunkten för urvalsgruppen varit ett målstyrurval. Vidare har tillvägagångssättet skett genom ett snöbollsurval (Bryman 2018, s 495). Det målstyrda tillvägagångssättet innebar att forskningsfrågorna var i fokus för att kunna urskilja den mest lämpliga urvalsgruppen som skulle besvara frågorna (ibid). En av studiens frågor är följande: *Hur beskriver och upplever ungdomarna processen av att bli del av arbetsmarknaden?* Eftersom det är ungdomarnas egna upplevelser som efterfrågas blir det även relevant att utgå från den specifika gruppen, vilket är ungdomar. Efter att målgruppen blev tydlig utgick jag från snöbollsurvalet. Denna urvalsmetod innebär att man väljer ut relevanta personer där de utvalda sedan hänvisar vidare till relevanta personer ur den valda målgruppen (ibid, s 504). Med detta till grund togs kontakt till en början med en socialarbetare som arbetar med unga arbetssökande individer i Helsingborg. Ett informationsbrev (Se bilaga 1) skickades ut till yrkesverksamma som arbetar både förebyggande och uppföljande nära individen. Efter att

några veckor hade passerat utan att få något svar skickades informationsbrev istället ut till ungdomar i min omkrets som således rekommenderade ett visst antal ungdomar som jag kunde ta kontakt med. Detta gjordes främst på grund av tidsramen som förhållit mig till. Jag fick mer än tre förslag på intervjupersoner som jag kunde kontakta. Jag valde därefter att kontakta de första tre som rekommenderades. Kontakt togs med personerna genom att jag skickade ett meddelande till de berörda och därmed bekräftade de deras vilja att delta i intervjuerna. Därefter bestämdes tid och plats för intervjuernas genomförande gemensamt.

Med tidsramen till grund valde jag att intervjua tre ungdomar. Med den kvalitativa intervjuemetoden ville jag få fram ungdomarnas egna upplevelser kring deras process till inträdet på arbetsmarknaden (Ahrne & Svensson 2011, s 44-45). När jag väljer att intervjua mer än en person får jag redan då ett material som till viss del inte är beroende av den enskilda individen (ibid).

6.4 Intervjuernas genomförande

Till en början togs kontakt med yrkesverksamma som arbetar både förebyggande och uppföljande med målgruppen, vilket är ungdomar 18-24 år. Jag skickade mail där jag presenterade vem jag är, vad studien ämnar att undersöka samt vilken målgrupp som är relevant för studien. Jag beskrev samtyckeskravet och anonymiteten som viktiga aspekter för mig som intervjuare att utgå ifrån (Vetenskapsrådet 2002). Nackdelen med att kontakta yrkesverksamma är att de ofta kan vara överbelastade och därför inte ger något svar tillbaka. Efter att några veckor hade passerat kunde jag, med tidsramen till grund, inte vänta längre. Jag vände mig till ungdomar i mitt kontaktnät för att få vidare kontakt med relevanta ungdomar för intervjuerna. Upplägget och genomförandet skedde på samma sätt som tidigare där en kort presentation gjordes. Vidare tog jag kontakt med ungdomarna där vi kom överens om tid och plats för intervjuerna. Vid ett genomförande av intervju innebär det en relation som byggs mellan intervjuaren och den intervjuade (Trost 2010, s 65). Därför är valet av plats för intervjuens genomförande en mycket viktig aspekt att tänka på. För att garantera att inte bli störd av något i den omgivande miljön kom jag tillsammans med den enskilda intervjupersonen överens om att genomföra intervjun i ett av universitetens grupprum. Ingen utomstående var närvarande i grupprummet och på så sätt garanterar jag att ingen annan än jag tar del av intervjupersonens berättelse (ibid).

Vid genomförande av ostrukturerade intervjuer blir intervjuguiden mindre specifik (Bryman 2018, s 565). Därför har utgångspunkten för mina intervjuer varit en mindre strukturerad intervjuguide med väldigt få frågor och teman. De teman som fanns med är följande; inledande bakgrunds berättelse, beskrivning av processens gång i arbetssökandet och beskrivning av de sociala aktörerna och deras roll under tiden (se bilaga 2). En viktig aspekt vid formuleringen av de olika teman var att möjliggöra för intervjupersonerna att utifrån en narrativ metod kunna bidra med data för att besvara studiens frågeställningar och syfte. Jag ställde en huvudfråga till varje tema vilket är ett vanligt tillvägagångssätt för de ostrukturerade intervjuerna (Bryman 2018, s 563). Frågan var ospecificerad vilket resulterade i väldigt breda svar kring varje tema (ibid). Detta gjorde det enkelt för intervjupersonen att förhålla sig till det specifika temat. Det blev även enkelt för mig som intervjuare att återgå till temat vid eventuella avsteg. För att kunna få en detaljerad analys spelades intervjuerna in på min mobiltelefon och inspelningarna transkriberades i efterhand (ibid, s 566). Syftet med den narrativa intervjumetoden var att intervjupersonerna skulle kunna berätta om en process i deras liv, från början till slut. Därför blir berättelsen individens egna berättelse om sitt liv och i ett sådant fall ska intervjuaren undvika att styra samtalet med för många frågor (Trost 2010, s 48-49).

6.5 Metodens tillförlitlighet

Vid ett kvalitativt metodval blir det av vikt att resonera kring metodens tillförlitlighet som Bryman (2018, s 467) tar upp. Tillförlitligheten inbegriper fyra delkriterier vilka är *trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och möjlighet att konfirmera* (ibid). Kriterierna är ämnade till att således bedöma validiteten och reliabiliteten.

Validiteten eller giltigheten avser att mäta det specifika fenomenet som ska mätas i en studie och huruvida materialet svarar på studiens syfte (ibid). Inom den kvalitativa metoden är den enskilda personens egna upplevelser och berättelse det intressanta. Inom kvalitativa metoden menar man att processer är föränderliga och därför skulle resultaten kunna skilja sig åt beroende på när undersökningen utförs (ibid, s 131). Syftet är att resultaten av det empiriska materialet ska besvara studiens frågeställningar och syfte. För att uppnå det valdes den narrativa metoden som således gav ungdomarna utrymme att berätta detaljerat om sina upplevelser. Ungdomens beskrivning av sin process till ett inträde på arbetsmarknaden är en del av individens livshistoria som den redan fått uppleva och som därmed inte är föränderlig.

Trovärdigheten inbegriper det som kallas för respondentvalidering som innebär att respondenterna ger forskaren en bekräftelse på att det som analyserats är korrekt (Bryman 2018, s 466-467). Med tidsramen till grund fanns ingen möjlighet att exempelvis skicka transkriberingen eller analysen till intervjupersonen för att den sedan skulle godkänna materialet. Däremot fick intervjupersonerna möjligheten att ångra eller dra tillbaka något av det som de hade berättat i intervjun. Med *överförbarhet* menar Bryman (2018, s 467-468) att man genom den detaljerade beskrivningen kring det sociala fenomenet kan avgöra om det är generaliserbart till andra kontexter och miljöer (Bryman 2018, s 467-468). Utifrån det insamlade materialet blir det svårt att generalisera då intervjupersonerna var detaljerade i deras berättelse och att deras processbeskrivning uppfattas vara situationsbunden (ibid, s 484).

När det talas om reliabilitet eller tillförlitlighet innebär det att en mätning inte påverkas av några faktorer om den görs om (Trots 1993, s 66). *Pålitligheten* är därmed viktigt vilket inbegriper att jag antecknade alla steg som utfördes så att de kan granskas av andra (Bryman 2018, s 468). Pålitligheten i min studie ökar då jag haft min handledare som granskare för de genomförda stegen i studien. Möjligheten att konfirmera styrks då inga personliga värderingar har påverkat studien (Bryman 2018, s 468). En viktig aspekt vid diskussionen av reliabiliteten är att den kvalitativa metoden innebär att forskaren gör ett urval av det som anses vara intressant för studien. Trots att personliga värderingar inte tar plats i studien så är det forskaren som styr vilket innehåll som presenteras i analysen (Bryman 2011, s 368).

6.6 Etiska överväganden

Under undersökningens gång skedde konstanta överväganden kring etiska förhållningssätt som bör tillämpas vid intervjuerna. Eftersom att datainsamlingen skedde genom individers deltagande var det viktigt för mig att reflektera kring etiken. Aspekter som jag hade i åtanke är bland annat att en intervjuare ska vara empatisk, human, sensitiv och förstående (Ahrne & Svensson 2015, s 61). Även att intervjuaren bör visa ett aktivt lyssnande för det som intervjupersonen lyfter fram för att på så sätt visa intresse för det som tas upp (ibid).

För att uppnå en hög kvalitet inom forskning blir det av vikt att respektera personers integritet. Personerna i fråga får inte utsättas för psykisk eller fysisk skada i forskningssyfte (Vetenskapsrådet 2002). Individskyddskravet inbegriper därför fyra etiska krav som bör

uppfyllas inom forskning vilka är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (ibid).

Informationskravet innebär att man informerar de berörda om studiens syfte och vad deltagandet innebär (Vetenskapsrådet 2002). För att säkerställa uppfyllandet av detta krav presenterade jag studiens syfte vid varje intervju. Jag förklarade dessutom för intervjupersonen att deltagandet är frivilligt och att det därför går att avbryta intervjun närsomhelst (se bilaga 2).

Vidare är det enligt *samtyckeskravet* av vikt för både forskaren och deltagaren att bekräfta samtycket. Detta innebär att intervjupersonen själv bestämmer över om hen vill medverka i intervjun eller inte (Vetenskapsrådet 2002). Detta uppfylldes då intervjupersonen redan i början av intervjun blev tillfrågad om den samtycker till deltagandet eller inte (se bilaga 2). Eftersom att målgruppen i följande studie varit ungdomar 18-24 år har deras samtycke varit tillräckligt för att uppfylla ett etiskt övervägande. Skulle studien istället vänt sig till ungdomar i 15 års åldern och uppåt hade jag sett över detta och därmed även krävt samtycke från ungdomens vårdnadshavare.

Konfidentialitetskravet innebär att deltagarna ska känna sig bekväma i deltagandet och att deras personuppgifter hanteras med försiktighet (Vetenskapsrådet 2002). Intervjupersonerna är i denna studie helt anonyma, vilket innebär att de inte nämns vid namn. Intervjuerna har spelats in och transkriberats där transkriptionen är det som användes i studiens analys del. I inledning av intervjuerna togs det även upp att inspelningarna kommer att raderas efter att de transkriberats (se bilaga 2). Detta för att säkerställa deltagarnas anonymitet och bekvämlighet i att delta i intervjun. Deltagarnas bekvämlighet inbegriper även *nyttjandekravet*, det vill säga att material som samlas in om andra människor endast får användas i forskningssyfte och får därmed inte ges ut för annat bruk (Vetenskapsrådet 2002). Detta kravet säkerställs genom att intervjuinspelningarna raderas bort och informationen som gavs om att det empiriska materialet endast kommer att användas i forskningssyfte (se bilaga 2).

6.7 Bearbetning och analys

Intervjuerna spelades in på min mobiltelefon och därefter transkriberades de.

Transkriberingen genomfördes direkt efter varje intervju, detta då informationen och intryck från intervjun är tydligast direkt efter intervjuens genomförande (Öberg 2011, s 66).

De tre stegen som Trost (2010, s 147) skriver om har varit utgångspunkten vid bearbetningen av det empiriska materialet. Trost (ibid) menar att det första steget är att *samla in* materialet, vilket gjordes vid intervjuernas genomförande. Vidare sker en *analys* av det insamlade materialet. Genom att transkribera intervjuerna blev analysen genomförbar. Jag skrev ut transkriberingarna för att kunna utläsa relevanta teman. Sedan använde jag mig av överstryckningspenna för att organisera materialet. Därefter delade jag upp relevanta teman ur materialet och började koda. Kodningen hjälpte till att organisera materialet (Bryman 2018, s 688). Det tredje och sista steget var att *tolka* materialet utifrån teoretiska utgångspunkter (Trost 2010, s 147). Detta gjorde jag inom ramen för det socialkonstruktivistiska perspektivet samt begreppen skam och stigmatisering.

6.8 Litteratursökning

I min litteratursökning har jag framförallt använt mig av databaserna Lubsearch och Libris. Detta för att kunna hitta relevanta studier, avhandlingar, vetenskapliga artiklar och böcker kring det valda ämnet. Jag har således avgränsat sökningen till peer review material. Jag har kombinerat sökningen på både svenska och engelska med följande begrepp; arbetsmarknad, arbetsmarknadspolitik, ungdomsarbetslöshet, labor market, youth unemployment.

7. Teoretiska utgångspunkter

7.1 Socialkonstruktivism

En del av analysen i följande studie kommer ha sin utgångspunkt i det socialkonstruktivistiska teoretiska synsättet. Socialkonstruktivismens grundläggande anblick är att företeelser i samhället är socialt konstruerade och därmed inte framställda utifrån en naturlig ordning (Wenneberg 2010, s 10-11). Den rådande verkligheten som vi lever i är ingen naturlig sådan, utan är en social konstruktion (ibid, s 136-137). Dock ser det socialkonstruktivistiska perspektivet ett samband mellan det naturliga och det sociala. Ett exempel som Wenneberg (2010, s 11) tar upp är människans sätt att uttrycka känslor på, mer specifikt sambandet mellan sorg och gråt. För många människor är gråt en naturlig konsekvens för att uttrycka känslan

sorg. Det är således något naturligt som existerar. Utifrån den socialkonstruktivistiska synen menar man att den sociala handlingen sker naturligt på *ytan* men att den *inre* och djupare faktorn till att man gråter är en social konstruktion (ibid).

Berger och Luckman förklarar socialkonstruktivismen och använder den i sin teori, den tresidiga modellen (Wenneberg 2010, s 70-71). I den tresidiga modellen utgår de ifrån tre centrala påståenden vilka är; ”*samhället är en mänsklig produkt, samhället utgör en objektiv verklighet och människan är en social produkt*” (Wenneberg 2010, s 71). Utgångspunkten är att vanor skapas naturligt av individer till en början. Därefter *externaliserar* vanorna, vilket innebär att vanorna sprider sig till andra människor (ibid). När vanorna spridit sig uppstår *institutioner* i samhället till följd av det. Människorna i samhället *internaliserar* därefter, vilket innebär att individer börjar lära sig samhällets normer och dess institutioner (Wenneberg 2010, s 71). Ett exempel är hur barn blir till sociala varelser som således börjar fungera i den sociala kontexten. De sociala normerna och vanorna lärs in till barnen, de föds således inte med dem.

7.2 Skam

Ett teoretiska begrepp som kommer användas för att skapa en förståelse i analysen är *skam*. Syftet med studien var att undersöka ungdomars upplevelser av inträdet på arbetsmarknaden och därför blir det ytterst intressant att analysera det empiriska materialet utifrån begreppet skam. Jennifer Hobbins (2015) skriver bland annat om skammen som uppstår inom det sociala mötet när en individ är i en arbetssökandeprocess och saknar arbete. Hon menar att man i den sociala interaktionen oftast börjar prata om sitt arbete och är man en person som saknar arbete kan en känsla av skam uppstå.

Skam som känsla kan bland annat uppstå i samband med kriser i livet (Lenéer Axelson 2010, s 135). Lenéer Axelsson menar vidare att känslan skam är av de känslorna som en individ har svårt att tala om. Skam är bundet till tid och kultur, känslan byggs upp utifrån tidsramen och kulturen som en individ lever i. Skam uppstår när en upplevelse av misslyckande uppstår och till följd av det upplever personen nedstämdhet och ångest. Oftast förknippas skam med en känsla som uppstår till följd av ett misslyckande i livet, att man gjort orätt mot sig själv eller mot andra människor eller att man har brutit mot samhällsnormerna. Skammen brukar delas in i tre nivåer vilka är; en svag skam som uppstår när något känns pinsamt, en tillfällig skam

som uppstår om man gjort bort sig och en djup kronisk skam som följer med sedan barnaår. Det som blir svårt för en individ som upplever skamkänslor är att söka hjälp. Steget att söka hjälp försvåras trots att hjälp är det mesta som en person behöver vid en känsla av skam (Lenéer Axelsson 2010, s 135-140).

7.3 Stigmatisering

Begreppet stigmatisering är ett begrepp i Erving Goffmans (2011) teori. Goffman (2011) menar att den person som bryter mot samhälles normer är den avvikande personen som i sin tur stigmatiseras. Personen som avviker från det normala avviker från de samhälleliga förväntningarna på ett negativt vis (Goffman 2011, s 12). Personerna som inte är avvikare uppfattas därmed som normala individer (ibid). När den avvikande personen övergår till det onormala blir den utstött och därmed stämplas och stigmatiseras den (Goffman 2011, s 12). Stigmat kategoriseras i tre olika typer; det kroppsliga stigmat, karaktärsstigmat och stambetingat stigma (Goffman 2011, s 12). Det kroppsliga stigmat är ett synligt stigma för omvärlden, karaktärsstigmat innebär däremot att individens karaktär innehar fläckar och stambetingat stigma innebär ett stigma som kan ärvas inom en familj (ibid).

Goffman (2011, s 12) skriver vidare om människans *virtuella sociala identitet* och den *faktiska sociala identitet*. Det förstnämnda innebär det vi kan se, medan den faktiska sociala identitet är individens egenskaper som den egentligen besitter. Goffman menar att den stigmatiserade individen således får erfara två olika situationer, den *misskrediterade* eller *misskreditabel* (Goffman 2011, s 12). Den stigmatiserade individen har en medvetenhet om sitt avvikande i den misskrediterade situationen och då tar personen för givet att stigmat och beteendet är synligt för alla i deras omkrets. I den misskreditabla situationen döljer den stigmatiserade individen stigmat och på så sätt betraktar omvärlden personen som avvikande då de inte har kännedom om personens stigma (ibid).

8. Resultat och analys

I följande del av uppsatsen kommer en presentation och analys av det empiriska materialet som samlats in från intervjuerna. De tre ungdomarna, Esmå, Sara och Amandas utsagor kring deras syn på arbetssökandeprocessen kommer att presenteras. Deras känslor och egna upplevelse kring faktorer som varit hindrande eller underlättande under sökandeprocessen till

inträde på arbetsmarknaden kommer även att presenteras. Följande centrala teman kommer belysas och analyseras;

- Förväntningar som ställs för tidigt
- Känslan av att inte lyckas
- Möjligheterna under sökandeprocessen
- Ungdomens bakgrund som avgörande faktor i arbetssökandeprocessen

8.1 Förväntningar som ställs för tidigt

Ett intressant och gemensamt mönster som kunnat utläsas av intervjuerna är att Esma, Amanda och Sara fick deras första arbete ungefär efter den avklarade gymnasieutbildningen. Samtliga intervjupersoner menade att arbetsmarknaden å ena sidan ofta ställde krav på att de skulle ha erfarenhet och å andra sidan fick de ingen chans att kunna samla på sig någon erfarenhet. De poängterar att den enda erfarenheten som de erhållit varit från kortvariga somrar som de hade arbetat.

Sara berättar att hon är 19 år gammal och bosatt i en skånsk stad. Hon fick sitt första jobb i slutet av gymnasietiden, vid 18 års åldern. Hon hade inga förhoppningar om att få arbetet. Hennes upplevelse var att någon annan med större erfarenhet skulle få det. Sara berättar att hon sökt ett trettiotal arbeten och inte fått något av det hon sökt: *”Det var mycket såhär spontansökningar. Ja, det var nog mycket också, det var många servicejobb som man egentligen inte hade behövt så mycket tidigare erfarenhet för. Men då kanske dem prioriterade någon annan som kanske haft den erfarenheten.” (Intervju 2)*

Vidare framhåller Sara att hon sökte många jobb innan hon fick sitt första. Hon ansåg att saknaden av erfarenhet var den huvudsakliga faktorn till att hon inte fick någon anställning. Hon beskriver situationen och hennes upplevelser och menar att: *”Det var ju ganska tråkigt att, ja, nio av tio gånger så fick man liksom inte svar och andra gånger så blev man nekad ganska fort. För att då som gymnasieelev så hade man inte så mycket jobberfarenhet liksom och det jag hade var att jag jobbat några somrar innan men jag hade aldrig haft något riktigt första jobb liksom. Så jag upplevde faktiskt det som svårt och som att man nästan inte fick en chans och det var då inte förens jag fick jobbet på ... som jag liksom fick en chans att visa.” (Intervju 2)*

Amanda, en annan ungdom berättar att hon är 22 år gammal och bosatt i en skånsk stad. Hon började även söka arbeten i slutet av gymnasiet men blev nekad många gånger på vägen. Amanda berättar att hennes arbetslivserfarenhet är från tidigare somrar som hon hade arbetat under. Hon fick hennes första jobb efter gymnasiet när hon var 19 år gammal. Amandas upplevelser är även att hennes bristande arbetslivserfarenhet har utgjort ett hinder för henne till att komma ut på arbetsmarknaden: *”Nej alltså hinder, det var bara erfarenhet. Dem vill ha erfarenhet, deras krav är erfarenhet.” (Intervju 3)*

Esma, Sara och Amanda har övergått direkt från gymnasieskolan till arbetslivet. Processen i arbetssökandet har därför varit en process från skola och sedan direkt till arbetsmarknaden. Brzinsky-Fay (2007) skriver om ungdomarnas övergång och process från skolan till arbetslivet. Han menar att övergången är en komplex process i ungdomarnas liv och är därför inget enstaka steg i livet som passeras fort (Brzinsky-Fay 2007). Vissa arbetsgivare kan kräva att man har erfarenhet för att kunna få ett arbete, vilket kan innebära ett hinder för ungdomar. Utifrån ett socialkonstruktivistiskt perspektiv uppfattas detta fenomen som en produkt av det samhälle som vi konstruerat (Wenneberg 2010, s 10-11). I den sociala interaktionen har vanor och normer konstruerats och om vissa individer inte lever upp till normerna och vanorna anses de vara avvikare. På så sätt upplever individen att den väljs bort i ansökningsprocesserna eftersom att den inte uppfyller kraven som ställs från arbetsgivaren. Det skapas en diskurs i samhället som ställer krav på att individen ska ha tidigare erfarenhet när den inte fått chansen att komma ut på arbetsmarknaden. Det skapas därmed en verklighet i samhället som inte går att utesluta (Wenneberg 2010, s 12-13). Detta har även stöd i tidigare forskning som bland annat Brzinsky-Fay (2007) skriver om. Han menar att ett av de stora problemen med ungdomars integration på arbetsmarknaden är att de saknar arbetslivserfarenhet. Brzinsky-Fay (2007) menar vidare att arbetsgivarnas bristande information om ungdomarnas yrkesutbildningar och deras kvalifikationer som presenteras av ungdomarna i ansökningsprocessen utgör ett hinder för arbetsgivare från att anställa ungdomar. Å ena sidan tenderar arbetsplatser att inte rekrytera externa personer, de väljer istället att anställa av redan tillgänglig personal. Å andra sidan ställer arbetsmarknaden krav på att man ska ha tidigare erfarenhet vilket inte kan åstadkommas om man inte får en första chans till arbete (ibid).

På så sätt reduceras ungdomars chanser till ett första steg in till arbetsmarknaden. Detta i sin tur bidrar till att de inte kan tillgodogöra sig arbetslivserfarenhet som sedan gör att de uppfyller arbetsgivarnas förväntningar och blir anställningsbara.

Sara berättar vidare att svårigheten som hon mött under processens gång har varit att hon inte fått någon chans att komma in på arbetsmarknaden. Hon menar att hon inte har fått möjlighet att påbörja sitt karriärbygge och därmed kunna visa sin kompetens: *”Det är inte så lätt liksom, att man, innan man ens hunnit komma ut till arbetsmarknaden så ska man ha tidigare erfarenhet. Så jag tror själva steget ut har ju varit det svåraste.”* (Intervju 2)

Ovannämnda citat visar de svårigheter som Sara upplevt på sin väg in på arbetsmarknaden. Hon beskriver att steget till inträde på arbete är ett svårt sådant.

8.2 Känslan av att inte lyckas

Ytterligare ett mönster som kunde utläsas av de tre ungdomarnas berättelser är deras känsla av att inte lyckas på vägen. Ungdomarna sökte många jobb och resultatet var oftast att de blev nekade eller att de inte fick något svar alls. Sara beskriver arbetssökandeprocessen som en långdragen process, hon menar att hon hade sökt väldigt många arbeten utan att få en chans: *”Jag tyckte ju själv att det var ganska långdraget att det var, liksom att man, ja men man kunde söka hur mycket som helst men aldrig kom fram liksom.”* (Intervju 2)

Amanda beskriver processen som en jättetuff process och att det varit deppigt att bli nekad. Hon beskrev situationen med en uppgiven ton i rösten och förklarade att det var: *”Jättetufft. Det är jätte deppigt att man får nej från allihopa. Till exempel jag sökte, för sex månader sedan sökte jag femtio jobb, femtio vet du vad det betyder?! Det var både i Danmark och här, jag sökte jättemycket. Jag hade femtio mail med: tack för din ansökan. Kan man få femtio nej?”* (Intervju 3)

Jennifer Hobbins (2015) skriver om sambandet mellan att vara arbetslös och känslan av skam. Hon menar på att individer ofta börjar prata om deras jobb i sociala möten och för en person som saknar arbete blir det obehagligt och en känsla av skam uppstår vid ett sådant möte. Personliga egenskaper hos individen och inställningen till arbete har fått en allt mer betydande roll i sociala sammanhang och även i politiska sammanhang (ibid). Att vara

arbetslös brukar kopplas till att individen inte har en hög arbetsmoral eller andra personliga egenskaper (ibid). Hobbins (2015) menar vidare att den individuella viljan och ansvaret är centrala, men även att samhället i stort börjar fokusera på att aktivera individen genom arbetsmarknadsåtgärder. Skamkänslan uppstår i samband med att en känsla av misslyckande uppstår (Lenéer Axelson 2010, s 135). I en ungdoms arbetssökandeprocess kan en känsla av misslyckande uppstå när man konstant blir nekad eller bortsorterad i rekryteringen. Skammen uppstår i det sociala samspelet när ungdomen känner att det blir pinsamt att få så många nej av så många arbetsplatser. Till följd av skamkänslan uppstår ångest, nedstämdhet och även självanklagelser (ibid). Hobbins (2016) beskriver även individens möte med sociala aktörer och myndigheter som en faktor till skuld känslor och ett försämrat psykiskt välmående. Hon menar vidare att den ungas ekonomiska ställning påverkar det psykiska måendet när man befinner sig utan arbete (ibid). Detta uttrycker även Amanda på ett upprört sätt: *”Så det har varit jobbigt, det är jättejobbigt som sagt med att vara arbetslös jätte, jätte jobbigt. Ett, man har inte pengar. Två, man är i behov av pengar för att man har saker och ting att betala och man vill inte be om pengar av sina föräldrar eller syskon. Tre, alla jobbar och du sitter hemma och gör ingenting. Alltså det kan gå psykiskt ner på en faktiskt.”* (Intervju 3)

I Amandas uttalande ovan kan vi se vilka konsekvenser hon upplever att hon fått av att konstant bli nekad på vägen. Som arbetssökande person uppnår man inte samhällets normer och därför kan en känsla av skam uppstå till följd av det (Lenéer Axelson 2010, s 135). Känslan som uppstår av att misslyckas genom ungdomens arbetssökandeprocess blir en tillfällig känsla tills att man i slutändan kanske kommer ut på arbetsmarknaden. Det uppstår en tillfällig skamkänsla när man upplever att man gjort bort sig i ens egna ögon och i andras ögon (ibid, s 136). Om vi utgår från Berger och Luckmans tresidiga modell inom socialkonstruktivismen så är saker och ting i samhället inlärda vanor genom den sociala interaktionen (Wennerberg 2010, s 71). Vi lever i en konstant inlärningsprocess där vi lär oss samhällets normer och institutioner (ibid). Redan från barnaåren börjar den sociala interaktionen och inläringen av vanor. Individens beteende blir en del av den inlärda produkten som talar om för omgivningen om vad som är rätt och fel. Individen får en upplevelse av att den felat när den avvikit från de inlärda vanorna och därmed kan en känsla av skam träda fram. Själva känslan skam kan således komma till uttryck på olika sätt beroende på tid och kontext (Lenéer Axelson 2010, s 135). Grunden till känslan är dock att man känner sig oduglig på något vis eller att man misslyckats med något (ibid, s 136).

Amanda fortsatte och beskrev hennes situation under hennes arbetssökandeprocess:

”Man går inte ut heller, man går inte ut heller, för man orkar inte. Man orkar ingenting. Man stänger ner alla fönster och gardiner.” (Intervju 3)

Amandas uttalande visar hur hennes psykiska välmående drabbats av att befinna sig i en isolerad miljö till följd av skamkänslan. Hobbins (2016) skriver att ens ekonomiska ställning påverkas negativt när man befinner sig utanför arbetsmarknaden, vilket således resulterar i ett försämrat psykiskt välmående.

8.3 Möjligheterna under sökandeprocessen

Efter att en analys kring de tre ungdomarnas känsla av misslyckande gjorts blir det även intressant att ur det empiriska materialet skildra Esma, Amanda och Saras upplevelser kring möjligheterna som de mötte under processens gång. Möjligheterna var ett återkommande fenomen i allas berättelser, men möjligheternas karaktär skilde sig åt.

Esma brukade sommarjobba korta perioder under somrarna och hennes första längre anställningsperiod fick hon efter gymnasiet. Esma ser den individuella drivkraften som central och menar att andras erfarenheter och rekommendationer även kan vara till hjälp för den unga arbetssökande, hon berättar: *”Jag tror att det som var till hjälp är att man själv vill. Jag tror att andras erfarenheter kan också hjälpa, jag kan tipsa dig om ett jobb tillexempel. Det har alltid varit så att jag har alltid blivit tipsad av någon eller hänvisad av någon äldre” (Intervju 1)*

Individens egna ansvar och drivkraft blir således centralt och möjliggör att individen lyckas på vägen till arbete. En central diskurs i samhället är att den arbetssökande individens personliga egenskaper och inställning spelar avgörande roll om individen lyckas eller inte (Hobbins 2015). Arbetsmarknadspolitiken i dagens samhälle har nått en förändring och idag arbetar man väldigt mycket med en aktiveringspolitik. Detta innebär att man betonar vikten av att individerna aktivt ska söka arbeten och delta i arbetsmarknadspolitiska insatser men även en betoning på individens egna ansvar och skyldigheter (ibid). I vilken uträkning kan sociala aktörer egentligen vara till hjälp för den arbetssökande individen? Esma uttryckte vidare att hon blev tipsad att söka tjänsten inom vården av hennes mamma som redan hade kontakter inom yrket. Esma berättar: *”Av min mamma blev jag tipsad för att hon jobbade inom vården*

då och hon visste att det fanns brist och att de har lagt ut sommartjänster och att vem som helst kunde få dessa tjänster så att då sökte jag och fick det.” (intervju 1)

Amanda menar även att: *”Det går genom kontakter för det mesta i alla fall. Jag litar alltså inte på dem där föreningar och förmedlingar. Dem där föreningarna som står för att, ja, ungdomarna kommer hit till oss och vi ska hitta jobb, nej de ljuger, de är bara där för att de ska tjäna pengar själva.” (Intervju 3)* Amanda fick själv sitt första jobb via en vän som hade kontakter på arbetsplatsen och som tipsade henne om tjänsten.

I stort sett så beskrev Esma, Amanda och Sara att deras sociala nätverk var till hjälp i deras arbetssökandeprocess. Deras sociala interaktion med andra individer underlättade för de att kunna nå sina mål, nämligen att få ett arbete. Varken Esma eller Sara berättar om arbetsmarknadspolitiska insatser eller åtgärder som de deltagit i, däremot berättar Amanda om hennes negativa upplevelser av att delta i olika insatser, hon berättar: *”Jag sökte så gick jag in till arbetsförmedlingen men direkt, då jag gick in till arbetsförmedlingen så fick jag bara en känsla, ja men jag har skrivit in mig men jag kommer inte få något jobb och jag fick heller inget jobb via arbetsförmedlingen” (Intervju 3).*

Vidare nämner hon: *”Bara det där det som står utanför deras dörr: nytt jobb, nytt liv, du hittar ditt jobb här. Bara när de skriver det där ger de en förhoppningar och det gör mig irriterad faktiskt” (Intervju 3).*

Amanda uttrycker en irritation gentemot statliga insatser och förhoppningarna som de ger individen. Hon menar att man bör bygga ett brett kontaktnät i sin omgivning då kontakter leder till arbete och inte insatser eller förmedlingar. Intervjupersonernas upplevelser är att deras egna sociala nätverk varit till stöd på vägen till inträde på arbetsmarknaden. Ur det socialkonstruktivistiska perspektivet upprätthålls olika institutioner i samhället som skapas i den sociala interaktionen (Wennerberg 2010, s 11-12). Sociala aktörer som de intervjuade kommer i kontakt med är en del av institutioner i samhället som konstruerats i interaktionen med andra människor (ibid). Intuitionen är skapad för att hjälpa de på vägen till arbete. Kontaktnätet bildas genom deras interaktion med andra människor som i sin tur leder till att de upplever att de till viss del fått hjälp av de sociala aktörerna som var tillgängliga i deras omgivning.

Sara nämner vidare att hennes språkkunskaper har varit till hjälp för henne på vägen. Det har varit en av hennes styrkor som hjälpt henne att få ett arbete. Hon berättar:

”Jag tror en stor del för mig var mina språkliga kunskaper, för det är ju en fördel som jag kanske hade. Ja, hade jag inte haft det så kanske hade jag sorterats bort liksom. Då hade jag inte haft så mycket annat eller så större erfarenhet att visa, så att jag tror att det har varit till stor hjälp i jobbsökandet.” (Intervju 2). Med hennes uttalande kan vi utläsa vikten med de individuella egenskaperna och inställning till arbete som Hobbins (2015) skriver om. Om vi ser det ur det socialkonstruktivistiska perspektivet är föreställningen om att språkkunskaper blir till hjälp i sökandeprocessen en social konstruktion som betraktas som verklighet (Wenneberg 2010, s 29-30). Verkligheten konstrueras således i samspelet mellan människor där språket blir centralt för konstruktionen. Saras verklighet måste ur det socialkonstruktivistiska perspektivet ha utvecklats genom ett samspel med andra människor, i detta fall i ett samspel med arbetsgivare som ställt krav på språkkunskaper. Därmed har hon fått en uppfattning om att de språkkunskaper som hon har har möjliggjort för henne chansen att få ett arbete.

Vidare berättar Sara att viktiga möjliggörande faktorer är: *”eget driv och egenskaper som kanske eftersöktes liksom och då speciellt språkliga kunskaper.” (Intervju 2)*

Även Esma är inne på samma spår, hon ser den individuella drivkraften som en möjliggörande faktor under arbetssökandeprocessen. Hon betonar den individuella inställningen och viljan hos individen och hur detta avgör inträdet till arbete. Sara menar att: *”Jag tror att väldigt mycket ligger i ens egna händer, vill man så kan man.” (Intervju 1)*

8.4 Ungdomens bakgrund som avgörande faktor i sökandeprocessen

När man talar om inträde till arbete och etablering på arbetsmarknaden har forskning visat att det finns svårigheter för unga att etablera sig på arbetsmarknaden. Svårigheterna ökar i synnerhet för ungdomar med utländsk bakgrund. Forskning visar att viktiga aspekter till att ungdomar med utländsk bakgrund sorteras bort på arbetsmarknaden är diskriminering och att målgruppen saknar kontaktnät (Olofsson & Wikström 2018, s 278-279). Esma berättar om en händelse som hon varit med om då hon sökte praktikplats där hon upplevde diskriminering på arbetsmarknaden, med suck i rösten berättar hon: *”Jag har till exempel sökt en gång på...och inte fått på grund av att jag bär slöja.” (Intervju 1)*

Vidare beskriver hon: *"Åa det var såhär att jag kom till... tillsammans med en vän, jag bär slöja och hon bär inte slöja. Vi sökte, det var inte ett jobb ens det var en praktikplats och vi sökte och då svarade de med att hon kunde få praktisera där men inte jag för att jag bär slöja."* (Intervju 1)

Det faktum att den ena valdes bort och den andra togs emot på arbetsplatsen vid samma tillfälle och omständigheter är ett tydligt exempel på att det som Esma fått uppleva är diskriminering. Situationen tyder på en stigmatiserande struktur som skapades. Sett ur Goffmans (2011) teori om stigmatisering så kan Esma uppfattas som avvikare i samhället och därför sker stigmatisering, inte minst på arbetsmarknaden (Goffman 2011, s 12). Den *virtuella sociala identiteten* som Goffman (2011, s 12) skriver om är de synliga egenskaperna som i Esmas fall kan vara hennes utländska bakgrund och slöjan som hon berättar om. Personalen i butiken ignorerade därmed hennes *faktiska sociala identitet* som då skulle kunnat uppfattas vara hennes personliga egenskaper, det vill säga det som inte var synligt i situationen. Personalen fokuserade istället på det synliga och hon bemöttes utifrån det. Som resultat inom den sociala interaktionen skapas en stigmatiserande struktur som leder till diskriminering. När personer avviker från de inlärdade vanorna som i sin tur uppfattas som det normala skapas stigmatiseringen i samhället. Personerna uppfattas istället som avvikare i samhället och som personer som överträder de sociala normerna i samhället.

Även Sara fick under processens gång uppleva att hennes bakgrund spelade roll i arbetssökandet. Hon nämner att: *"Ännu en hindrande faktor har väl varit att, ja, ens bakgrund både ens namn och utseende då när man har skickat in bild. Många gånger har man varit tvungen till att ta bort bilden för att ens få någon chans till att bli kallad på intervju."* (Intervju 2)

En anledning till att människor med utländsk bakgrund finner svårigheter med att träda in på arbetsmarknaden kan bland annat vara saknaden av kontaktnät (Olofsson & Wikström 2018, s 279). Oftast har personer med utländsk bakgrund ett väldigt svagt nätverk med få sociala aktörer vilket försvårar för de att komma ut till arbetsmarknaden (ibid). Om man redan har ett svagt kontaktnät och samtidigt har ett utländskt klingat namn och utseende blir svårigheterna större. Det som Sara lyfter fram i sin berättelse är att hon anser att hennes bakgrund och namn minskar hennes chanser att få arbete. Arai et al (2006) skriver om just detta fenomen. De

menar att ens utländska namn och utseende får en betydelse vid jobbsökande och därför finns det personer med utländsk bakgrund som byter namn för att öka sina chanser att få jobb (ibid). Ur det socialkonstruktivistiska perspektivet kan man uppfatta fenomenet kring att ett utländskt klingat namn och utseende avgör i sökandeprocessen som ett fenomen som är beroende av tid och rum (Wennerberg 2010, s 136-137). Därefter konstrueras fenomenet i samhället och i detta fallet blir det till ett hinder för den sökande individen. Den arbetssökande stigmatiseras i rekryteringsprocessen på grund av att den avviker från de samhälleliga normerna och vanorna.

Sara betonar att hennes bakgrund mest sannolikt varit anledningen till att hon vid ett flertal gånger blivit nekad arbeten. Sara berättar fundersamt och upprört: *”Man börjar ju undra själv om det liksom är en anledning till att man kanske inte fått ens chansen att gå vidare på vissa jobb och när man blivit nekad, ja, men ett trettiotal jobb liksom så är det väl ganska tydligt att det är något mer än ens erfarenhet då. För att även om man söker ett ganska lätt, alltså servicejobb, som vem som helst egentligen hade kunnat göra och som då, ja endast kräver liksom upplärning på plats så spelar det kanske inte så stor roll om man kommer som gymnasieelev. Men kommer man då som gymnasieelev med utländsk bakgrund och kanske ser ut eller klär sig på ett visst sätt så är det en hindrande faktor tror jag.”* (Intervju 2)

En intressant aspekt som Sara lyfter fram i det ovannämnda citatet är hur hennes bakgrund spelat en avgörande roll inom hennes arbetssökandeprocess. Hon betonar att kombinationen mellan hennes unga ålder samt hennes bakgrund utformade ett hinder för henne på arbetsmarknaden. Upplevelserna som Sara, Amanda och Esma berättar om var på sätt och vis olika men väldigt likartade. Det fanns många gemensamma faktorer som utgjorde både hinder och möjliggörande genom inträdet på arbetsmarknaden.

9. Avslutande diskussion

I det tidigare avsnittet analyserades det empiriskt insamlade materialet som frambringats av intervjuerna med Esma, Amanda och Sara. Detta med utgångspunkt i det socialkonstruktivistiska perspektivet samt begreppen skam och stigmatisering. I följande avsnitt kommer främst en redogörelse av studiens frågeställningar och hur dessa har besvarats.

9.1 Besvarades frågeställningarna och uppfylldes syftet?

I följande del kommer en återkoppling till studiens syfte och frågeställningar samt hur de har behandlats i studien. Syftet med studien var att undersöka ungdomars upplevelser av inträdet på arbetsmarknaden. Med den narrativa intervjuemetoden kunde intervjupersonerna beskriva upplevelser på ett specifikt och detaljerat sätt över processens gång. I studiens analysdel presenteras ungdomarnas upplevelser av deras inträde på arbetsmarknaden, där både negativa och positiva upplevelser och erfarenheter av processen belyses.

Studiens första frågeställning var:

Hur beskriver och upplever ungdomarna processen av att bli en del av arbetsmarknaden?

Med följande frågeställning är det ungdomarnas egna upplevelser av deras arbetssökandeprocess som efterfrågas. Alla fyra delarna i analysen ger en beskrivning av ungdomarnas upplevelser kring deras sökandeprocess och det som de mötte på vägen tills att ungdomarna i slutändan lyckades komma ut till arbetsmarknaden.

Den första delen var *förväntningar som ställs för tidigt*, avsnittet beskrev ungdomarnas övergång från att vara skolelever till att börja arbeta och kraven som således ställs på de redan vid det stadiet. Krav på erfarenhet från arbetsgivarna var ett centralt och återkommande fenomen i deras sökandeprocess. Andra avsnittet som beskrev *känslan av att inte lyckas* skildrar deras känslor som uppstod under vägens gång då de sökte väldigt många jobb utan att få någon positiv respons. Det tredje avsnittet som redogjorde för *möjligheterna under sökandeprocessen* beskrev ungdomarnas upplevelser kring det som möjliggjorde deras inträde till arbetsmarknaden. De lyfter fram den egna drivkraften och deras kontaktnät som drivande faktorer till deras lyckande. Den sista delen beskrev *ungdomarnas bakgrund som avgörande i sökandeprocessen* vilket de även lyfte fram som faktor till att de blev nekade på vägen. Därmed var det olika faktorer som framfördes i analysen för att kunna belysa ungdomarnas egna upplevelser och erfarenheter av inträdet på arbetsmarknaden.

Studiens andra frågeställning lyder:

Vilka specifika hinder och möjligheter beskriver intervjupersonerna att de möter på vägen?

Sammantaget analyserades hinder och möjligheter ur de intervjuades utsagor. Ett hinder som presenterades i analysen var att ungdomarna många gånger upplevde att kravet på erfarenhet som ställdes av arbetsgivarna utgjorde ett hinder för de under sökandets gång. Eftersom att de var unga arbetssökande saknade de en bred arbetslivserfarenhet, vilket i sin tur ledde till att

det upplevdes som en hindrande faktor. Ett annat hinder som uttrycks är det försämrade psykiska måendet under processens gång. Ungdomarna upplevde att de mådde psykiskt dåligt när de blev nekade ett flertal jobb i den långdragna processen. Däremot beskriver de möjliggörande faktorer som hade underlättat för de inträdet på arbetsmarknaden. Möjligheterna som de upplevde var till hjälp under vägens gång var bland annat deras individuella drivkraft och egenansvar. De betonade vikten med att man som arbetssökande ska ha rätt inställning och eget driv för att lyckas. En annan möjliggörande faktor som de lyfte fram var deras sociala nätverk och dess betydelse. De upplevde att deras sociala nätverk varit till hjälp under deras väg till inträdet på arbetsmarknaden.

Den tredje frågeställningen lyder:

Vilka samhällsaktörer ger stöd och hur upplevs detta stöd?

I analysdelen gavs en presentation av de intervjuades upplevelser kring de sociala aktörerna som de möttes av längs vägen. De uttryckte att kontaktbygget är viktigt för att man ska kunna lyckas komma ut på arbetsmarknaden. Två av de intervjuade hade fått deras arbete genom deras sociala kontaktnät och därför beskrev de sociala aktörerna i deras omgivning som en hjälpande faktor. De statliga insatser som de hade erfarenhet av upplevdes inte ge någon nytta eller hjälp under vägens gång så som deras egna kontaktnät gjorde.

9.2 Socialkonstruktivismen, skam och stigmatisering

Många faktorer påverkar en ungdoms inträde på arbetsmarknaden. Det socialkonstruktivistiska perspektivet samt begreppen skam och stigmatiserings begreppen var de teoretiska angreppssätt som antogs i analysdelen. Detta gjorde det möjligt för mig att kunna betrakta ungdomens sökandeprocessen som en social konstruktion som skapats i ett socialt samspel. Tanken med ett arbetarsamhälle bygger på ett socialt samspel mellan individer i samhället. En kan inte bidra med någon arbetskraft i en isolerad miljö utan den sociala interaktionen, skulle en socialkonstruktivist hävda. Vanor och normer skapas och återskapas i samhället beroende på vilken kontext man lever i. Det är därför intressant att betrakta ungdomar som en socialt konstruerad grupp som således lever med olika socialt konstruerade personliga egenskaper. Dessa egenskaper blir antingen godtagna eller icke accepterade av omvärlden. Ur intervjuerna kunde exempelvis ungdomarnas tidigare erfarenhet och bakgrund utgöra ett hinder som försvårade processen. Om deras personliga egenskaper accepteras i samhället underlättas deras väg in till arbetsmarknaden men däremot

om de inte accepteras kan de möta på olika hinder på vägen. I detta avseende blir det intressant att betrakta fenomenet stigmatisering. När personen avviker från samhällsnormerna blir det riskabelt för den och då befinner den sig i riskzon för att bli stigmatiserad. Blir ungdomen stigmatiserad på arbetsmarknaden blir det även svårt för den att träda in i arbete. Med ungdomarnas berättelser till grund kunde dessutom en känsla av skam utläsas. Känslan präglade deras tillvaro under deras sökandeprocess och därmed upplevde de att deras sökandeprocess blev skambelagd i både egna ögon och i andras ögon.

9.3 Ungdomarnas inträde till arbetsmarknaden

För att skala ner de olika begreppens betydelse gavs inledningsvist i kunskapsöversikten en förklaring och en historisk överblick på; arbetsmarknadspolitiken, arbetsmarknadspolitiken insatser, ungdomsarbetslösheten, strukturella perspektiv på ungdomar utanför arbetsmarknaden och ungdomarnas inträde på arbetsmarknaden. Följande delar skapar en bredare förståelse kring fenomenet generellt och sedan kring ungdomars inträde på arbetsmarknaden mer specifikt. Det är ytterst viktigt för en socialarbetare att skapa en förståelse och medvetenhet kring arbetsmarknaden och arbetsmarknadspolitiken som bedrivs, generellt i landet men även i de enskilda kommunerna. Om individen i ett samhälle saknar ett arbete får det konsekvenser för individen men även för samhället i stort. Därför kan konstateras att om en individ befinner sig utanför arbetsmarknaden resulterar det i många konsekvenser för individens livssituation. Individen förväntas ta ett ansvar men även kommunerna har ett ansvar att erbjuda den enskilda. Som nämnts i inledningen av studien visar forskning på att individen får ekonomiska och sociala konsekvenser till följd av att man befinner sig utan arbete. Konsekvenserna som samhället får till följd av det är bland annat att individen erbjuds ett kommunalt ekonomiskt stöd under tiden som den är utan arbete. Därför är detta fenomen ytterst viktigt för en socialarbetare att arbeta med utifrån ett åtgärdandesyfte men även utifrån ett förebyggande syfte.

10. Referenslista

Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2011). *Handbok i kvalitativa metoder*. 1. Uppl. Malmö: Liber

Arai, Mahmood, Lena Schröder, Peter Skogman Thoursie & Anna Thoursie (2006). Måste alla heta som Svensson? En empirisk studie av namnbyte och inkomster. Stockholm: Landsorganisationen (LO).

Arbetsförmedlingen (2019). Jobbgarantin för ungdomar.

<https://arbetsformedlingen.se/for-arbetssokande/stod-och-ersattning/att-delta-i-program/jobbgarantin-for-ungdomar>. (Hämtad: 190520)

Brzinsky-Fay, C. (2007). Lost in Transition? Labour Marketing Entry Sequences of School Leavers in Europe. *European Sociological Review*, 23 (4): 409-422

Bryman, Alan (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Upplaga 3 Stockholm: Liber

Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Upplaga 2 Stockholm: Liber

Celikaksoy, Ayca & Wadensjö, Eskil (2018) De unga utrikes föddas etablering på arbetsmarknaden- en kvantitativ bild. I Olofsson, Jonas & Wikström, Fredrik (red.). *Unga inför arbetslivet: om utanförskap, lärande och delaktighet*. Lund: Studentlitteratur, 277-301

Goffman, Erving (2011). *Stigma: den avvikandes roll och identitet*. 3. Uppl. Stockholm: Norstedt

Hammarström, A. (1996). Arbetslöshetens konsekvenser bland ungdomar. *Socialvetenskaplig tidskrift*. 3:1-2: 61-80

Hatlevoll, Tor (2018) Gymnasieutbildning- nyckeln till arbete. I Olofsson, Jonas & Wikström, Fredrik (red.). *Unga inför arbetslivet: om utanförskap, lärande och delaktighet*. Lund: Studentlitteratur, 151-172

Helsingborg (2019). Om jobbtorget.

<https://jobbtorget.helsingborg.se/2017/08/>. (Hämtad: 190520)

Hobbins, Jennifer. (2016). *Samhälle, individ och ansvar: En studie om synen på arbetslöshet*. Diss. Karlstad: Handelshögskolan
urn:nbn:se:kau:diva-40589

Hobbins, J. (2015). Unga långtidsarbetslösa och det individualiserade ansvaret. *Arbetsmarknad och arbetsliv*, 21 (2): 58-72

Håkansson, Peter (2011). Ungdomsarbetslösheten: om övergångsregimer, institutionell förändring och socialt kapital. Diss. Lund: Lunds universitet, 2011

Lennér-Axelsson, Barbo (2010). *Förluster: om sorg och livsomställning*. 1. Uppl. Stockholm: Natur & Kultur

Malm Lindberg, Henrik & Ratio, Delmi (2018) Kommunernas insatser för unga utanförinriktning, variation och effekter. I Olofsson, Jonas & Wikström, Fredrik (red.). *Unga inför arbetslivet: om utanförskap, lärande och delaktighet*. Lund: Studentlitteratur, 227-253

Nygård, Mikael (2013). *Socialpolitik i Norden: en introduktion*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

Olofsson, Jonas (2018) Ungas vägar och omvägar till utbildning och arbete. I Olofsson, Jonas & Wikström, Fredrik (red.). *Unga inför arbetslivet: om utanförskap, lärande och delaktighet*. Lund: Studentlitteratur, 67-104

Olofsson, Jonas & Lundahl, Lisbeth. (2013). Unga möter ökade sociala risker: En bakgrund om ungdomsarbetslöshet och utanförskap. *Socialmedicinsk Tidskrift*. 90:5: 733-742

Olofsson, Jonas & Panican, Alexandru (2015). *Läringsutbildning i skärningspunkten mellan kompetensförsörjning och socialpolitik*, Lund: Lund University

Olofsson, Jonas & Wadensjö, Eskil (2009). *Arbetsmarknadspolitik: förändrade förutsättningar och nya aktörer*. 1. Uppl. Stockholm: SNS förlag

Olofsson, Jonas & Wikström, Fredrik (2018) Arbetslivets förändringar, nya kompetenskrav och nya politiska initiativ. I Olofsson, Jonas & Wikström, Fredrik (red.). *Unga inför arbetslivet: om utanförskap, lärande och delaktighet*. Lund: Studentlitteratur, 45-66

SFS 2001:453. Socialtjänstlag. Stockholm: Socialdepartementet

Trost, Jan (1993). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur

Trost, Jan (2005). *Kvalitativa intervjuer*. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur

Trost, Jan (2010). *Kvalitativa intervjuer*. 4., (omarb.) uppl. Lund: Studentlitteratur

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet

Wenneberg, Soren Barlebo (2010). *Socialkonstruktivism: positioner, problem och perspektiv*. 2. Uppl. Malmö:Liber

Öberg, Peter (2001) Livshistorieintervjuer. I Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber AB, 58-71.

Bilagor

Bilaga 1- informationsbrev

Hej ,

Mitt namn är Hagar, socionomstudent vid Campus Lunds Universitet.

Just nu skriver jag min C-uppsats som kommer handla om ungas väg in till den svenska arbetsmarknaden.

Vägen till arbete är det intressanta för studien, vilka möjligheter respektive hinder som kan möta ungdomen på vägen. Målgruppen är unga i åldersgruppen 18-24 år som nyligen fått arbete och som är villiga att delta i en intervju där de får berätta om processens gång.

Personerna ifråga kommer vara helt anonyma i studien och deras samtycke är av stor vikt därför får de avbryta intervjun närsomhelst utan tvekan.

På grund av anonymitetsskålet önskar jag att ni skickar vidare detta mail till ett antal ungdomar som ni tror skulle vara villiga att medverka och att de sedan själva tar kontakt med mig om de vill medverka i intervjun.

De kan nå mig på:

Mail: ha8312ab-s@student.lu.se

Är detta möjligt?

Hälsningar

Hagar Aboutaleb

Bilaga 2 – intervjuguide

Intervjuguide

I följande studie kommer du som intervjuperson vara helt anonym, det vill säga att du inte kommer nämnas vid namn. Intervjun kommer att spelas in och därefter transkriberas. Dina svar kommer endast användas i uppsatsarbetet.

Du som intervjuperson har möjlighet att avbryta intervjun när som helst. Ditt samtycke är av stor vikt, därför undrar jag om du är med på att bli intervjuad idag?

Inledande bakgrunds berättelse :

- Kan du börja med att berätta om din bakgrund?

Beskrivning av processens gång i arbetssökandet:

- Kan du berätta om hur du upplevde att processen var för dig då du var arbetssökande?

Beskrivning av de sociala aktörerna och deras roll under tiden:

- Berätta om du stötte på några sociala aktörer under sökandeprocessen och hur det upplevdes?